

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
Інститут міжнародних відносин
Центр досконалості Жана Моне

ВГО «Українська асоціація економістів-міжнародників»

ЄС в міжнародних економічних інтеграційних і дезінтеграційних процесах

Зимова школа

Київ, Україна

12-20 січня 2021 р.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Концептуальні засади процесів міжнародної економічної інтеграції та дезінтеграції

д.е.н., проф. Шнирков О.І.

Основні форми міжнародної економічної інтеграції

- Преференційний режим
- Зона вільної торгівлі (всеохоплююча, поглиблена, ВПЗВТ)
- Митний союз
- Спільний ринок
- Єдиний внутрішній ринок
- Економічний союз (валютний, банківський, цифровий, фіскальний ...)
- Повна інтеграція
- 01/2021 СОТ - 334 діючі РТУ, 201 не діючі РТУ (635)

Дослідження з проблем міжнародної економічної дезінтеграції

Вчені	Роки	Процес міжнародної економічної дезінтеграції
L. Mises	1938-1942	Велика Депресія 1931 -1933р.
W. Ropke		
M. Bonu		
F. Hayek		
F. Hilgert		
K. Chesnut	1991-2016	Розпад СРСР, СФРЮ, РЕВ
M. Suesse		
R. Curlter		
D. Gros		
D. Marolov		
H. Vollaand	2008-2017рр.	Кризові явища в ЄС, СНД, Brexit
D. Weblek		
L. Podkaniak		
A. Eppler		
J. Capaldo		
С. Якубовський		
А. Либман		
А. Хейфець	2014-2017рр.	позиція США щодо ТТІР, ТРР, НАФТА, Трампономіка
J. Capaldo		
M. Patrick		
A. Hearn		
M. Myers		

Основні теорії міжнародної економічної дезінтеграції

Ринкова – збільшення та посилення бар'єрів для міжнародного руху факторів виробництва

Інституційна – диференціація економічних політик окремих країн, “регуляторна декооперація”.

Структуралістська- пониження рівня координації та реалізації економічних суверенітетів країн (виключний; спільний; делегований; підтримки, доповнення).

Чинники міжнародної економічної дезінтеграції (конфлікт економічних інтересів)

- зміна моделі соціально-економічного та/або політичного розвитку країн;
- структурне пристосування;
- глибока економічна криза;
- критична асинхронність та асиметрія економічних, соціальних, політичних, безпекових та ін. ефектів інтеграції.

Ознаки міжнародної економічної дезінтеграції:

- вихід з інтеграційної угоди з іншими країнами (призупинення, суттєвий перегляд);
- відновлення економічних бар'єрів та кордонів між країнами;
- посилення самодостатності (автаркії, обособленості національних ринків);
- ресорсинг у вертикальному міжнародному поділі праці;
- асиметрія та асинхронність бізнес-циклів країн;
- економічна війна;
- суттєва диференціація змісту інтеграційних угод (відносна дезінтеграція).

Показники міжнародної економічної дезінтеграції (правові, економічні, бізнес-циклу):

- зменшення кількості країн у РТУ;
- зниження питомої ваги взаємного обміну факторами виробництва; у тому числі і перш за все внутрішньогалузевої торгівлі;
- зменшення переліку єдиних, спільних, делегованих або скоординованих економічних політик;
- зростання тарифних та нетарифних обмежень, регуляторних бар'єрів для руху факторів виробництва;
- збільшення обсягів антиімпортного виробництва;
- суттєва диференціація показників економічного циклу.

Критерії та форми міжнародної економічної дезінтеграції

Критерії	Форми
1. Термін	1.1. Шокова 1.2. Латентна (стагнуюча)
2. Наслідки	2.1. Конфліктна 2.2. Дивергентна 2.3. Новий медіавалізм (різних швидкостей, концентричних кіл, диференційована інтеграція тощо)
3. Характер	3.1. Договірна 3.2. Силова, примусова
4. Рушійна сила	4.1. Зверху (державна) 4.2. Знизу (підприємства)
5. Регресія рівнів	5.1. Повна інтеграція → економічний союз 5.2. Економічний союз → спільний ринок 5.3. Спільний ринок → митний союз 5.4. Митний союз → зона вільної торгівлі 5.5. Зона вільної торгівлі → торговельні преференції (до 15 рівнів пониження)

Потенційна динаміка рівнів дезінтеграції за умов виходу з розвинених форм інтеграційних процесів (в ЄС)

1. Європейський економічний простір (Норвегія та ін.).
  - ЄЕП + митний союз.
2. Преференційні моделі.
  - 2.1. Класична ЗВТ.
  - 2.2. Митний союз (Туреччина).
  - 2.3. Швейцарська модель (Швейцарія).
  - 2.4. Всеохоплююча зона вільної торгівлі з Великобританією
  - 2.5. Всеохоплююча зона вільної торгівлі з Канадою (Канада) (ВЗВТ).
  - 2.6. Угоди зі стабілізації та асоціації (Сербія та ін.).
  - 2.7. Всеохоплююча та поглиблена зона вільної торгівлі (Україна та ін.).
  - 2.8. Угоди з партнерства та співробітництва (Казахстан та ін.).
  - 2.9. Стратегічне партнерство без ЗВТ (КНР).
  - 2.10. Стратегічне партнерство з ЗВТ (Республіка Корея та ін.).
  - 2.11. Стратегічне партнерство з ВЗВТ.
3. СОТ.
  - 3.1. СОТ + регуляторна конкуренція.
4. Специфічна модель для окремої країни.

Основні сфери новітніх форм міжнародної економічної інтеграції та дезінтеграції на початку XXI ст.

Сфери СОТ	Сфери поза регулюванням СОТ	
Преференції для промислових товарів	Антикорупційні заходи	Захист здоров'я
Преференції для сільськогосподарських товарів	Конкурентна політика	Права людини
Митне регулювання	Захист довкілля	Нелегальна імміграція
Експортне мито	Інтелектуальна власність	Незаконне використання наркотиків
Санітарні та фітосанітарні заходи	Інвестиційні заходи	Співробітництво у галузі промисловості
Державні торговельні підприємства	Регулювання ринку праці	Інформаційне суспільство
Технічні бар'єри торгівлі	Рух капіталу	Видобувна промисловість
Компенсаційні заходи	Захист споживача	Відмивання грошей
Антидемпінгове регулювання	Захист даних	Ядерна безпека
Преференції для промислових товарів	Антикорупційні заходи	Захист здоров'я
Преференції для сільськогосподарських товарів	Конкурентна політика	Права людини
Митне регулювання	Захист довкілля	Нелегальна імміграція
Торгівля послугами (ГАТС)	Громадянський захист	Дослідження та технології
Торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС)	Інноваційна політика	Малі та середні підприємства
	Культурне співробітництво	Соціальні аспекти
	Діалог з економічної політики	Статистика
	Освіта та професійна підготовка	Оподаткування
	Енергетична політика	Боротьба з тероризмом
	Фінансова допомога	Віза та притулок

Основні засади аналізу ефектів міжнародної економічної дезінтеграції

- Зникнення або зменшення позитивних та/або негативних економічних ефектів інтеграції за умов конфліктної дезінтеграції;
- поява нових позитивних та/або негативних економічних ефектів за умов дивергентної дезінтеграції;
- сукупність економічних та інших (політичних, соціальних, демографічних, безпекових, психологічних, тощо) ефектів у першу чергу для дезінтеграції з розвинених форм інтеграції; слабка співставність ефектів; SWOT-аналіз;
- транзакційні витрати на подолання бар'єрів виходу з інтеграційного процесу;
- ефекти дезінтеграції для малої, середньої, великої економіки.

Співвідношення процесів “Міжнародна економічна інтеграція” та “Міжнародна економічна дезінтеграція”

1. Міжнародна економічна інтеграція – основний (визначальний) економічний процес розвитку суспільного (міжнародного) поділу праці.
2. Міжнародна економічна дезінтеграція:
  - а) форма прояву міжнародної економічної інтеграції;
  - б) передумова ;
  - в) фактор розвитку МЕІ;
  - г) наслідок МЕІ;
  - д) заперечення МЕІ (дихотомія);
3. Основні риси взаємодії:
  - а) одночасно;
  - б) багатосторонній процес (політика, економіка, соціальні відносини і т.п.);
  - в) процес та становище;
  - г) паралельний та взаємопідтримуючий розвиток.